

Ἡ τοιαύτη στάσις τοῦ νεκροῦ συνειθίζετο ἢ συνειθίζεται ἀκόμη παρὰ πλείστοις λαοῖς, ἰδίᾳ τοῖς Ἀνδαμανίταις, τοῖς Περουβίοις, τοῖς ἀρχαίοις Σκώτοις κλπ. παρέσχε δ' ἀφορμὴν εἰς μυρίας εἰκασίας, ὧν πιθανωτέρα εἶναι ἢ ἀπλουστάτη. Οἱ κατὰ φύσιν ἄνθρωποι, οἱ τὸν θάνατον ὑπολαμβάνοντες ὕπνον μακρὸν, μεριμνῶσιν ὡς εἰκός, ὅπως ὁ νεκρὸς εὐρίσκηται ἐν τῷ τάφῳ ἐν τῇ στάσει ἐκείνῃ, ἣν ζῶν ἐτήρει, ἀναπαυόμενος τὴν ἐσπέραν παρὰ τὴν ἐστίαν, ὡς αἰεὶ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τῆς θήρας ἢ τῆς μάχης.

Ἐνίοτε οἱ ἐν λόγῳ Μελανήσιοι κατέθετον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἐν κόιλαις κορμοῖς δένδρων ἢ ἐν φλοῖνοις λάρναξι· πάντοτε δὲ πλησίον τοῦ νεκροῦ κατέθετον καὶ τὰ κυνηγετικά ἢ πολεμικὰ ὄπλα αὐτοῦ.

Οἱ τόποι τῆς ταφῆς ἦσαν συνήθως ἀπομεμονωμένοι, καὶ εἰς ἓνα μόνον νεκρὸν ὠρισμένοι ἐκάστοτε· ἐνίοτε ὅμως οἱ Αὐστραλοὶ εἶχον μικρὰ κοινὰ νεκροταφεῖα. Ἄλλ' οἱ τρόποι, ὧν μνημονεύομεν, συνειθίζοντο ἐν ταῖς ταφαῖς τῶν νεωτέρων· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους ἐκῆδευον ἐνίοτε μετὰ μείζονος πομπῆς, καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς θάπτωσιν ἀπετέφρουν τὸν νεκρὸν αὐτῶν ἐν πυρᾷ· μετ' ὃ συνέλεγον ἐπιμελῶς τὰ πηνηθρακωμένα ὄσῳ, τὰ ὅποια ἐτήρουν ὡς φυλακτῆρια κατὰ νόσων ἢ πρὸς εὐδοκίμησιν ἐν κυνηγίοις καὶ ἐν μάχαις. Πᾶσαι δ' αὗται αἱ συνήθειαι ἀποδεικνύουσιν, ὅτι κατὰ τὰς δοξασίας τῶν Τασμανῶν καὶ τῶν Αὐστραλῶν, οἱ νεκροὶ ἐξηκολούθουν ζωὴν ἄλλην καὶ πέραν τοῦ τάφου. Φαίνεται ὅμως, ὅτι καὶ ἐν Μελανησίᾳ, ὡς καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις χώραις, ἐκείνο ὅπερ ἐφαντάζοντο παραμένον μετὰ τὸν θάνατον, τὰ εἶδωλα καμώντων ἐνὶ λόγῳ, ἐνέπνεον μᾶλλον τρόμον ἢ στοργὴν. Τοῦτου δ' ἕνεκα ἀπέφειγον νάναφέρωσι τὸ ὄνομα τοῦ θανόντος, οἱ δ' ὁμώνυμοι αὐτῶ ἐν τῇ φυλῇ μετέβαλλον ὄνομα. Παρόμοιον ἔθιμον ὑπάρχει καὶ ἐν ἄλλαις φυλαῖς, ἰδίως δ' ἐν Πολυνησίᾳ.

Οἱ Τασμανοὶ καὶ οἱ Μελανήσιοι, κατὰ τὸν θάνατόν τινος τῶν οἰκείων, ἐτραυματίζον ἐπίσης τὸ ἴδιον σῶμα ἢ ἀπέκοπτον μίαν τῶν φαλάγγων τῆς χειρὸς, εἴτε ὅπως ἀποδείξωσι τὴν θλίψιν των, εἴτε ὅπως κατευνασῶσι τὴν ὀργίλην σκιάν τοῦ θανόντος. Ἄλλως δὲ οὐδαμῶς ἠδύναντο νὰ πιστεῦσωσιν ὅτι ὁ θάνατος προέρχεται ἐκ λόγου φυσικοῦ, ἀλλ' ἀπέδιδον τὴν αἰτίαν αὐτοῦ συνήθως εἰς μαγγανεύματα ἐχθρῶν. Τοῦτου ἕνεκα ἐφρόνουν, ὅτι οἱ συγγενεῖς ὤφειλον νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θανόντα· καθῆκον δ' ἐπεβάλλετο ἀπαράβατον ὁ φόνος τῶν ὑποτιθεμένων δολοφόνων, οἵτινες ἀνῆκον συνήθως εἰς τινὰ τῶν γειτόνων φυλῶν, καὶ ἡ σφαγὴ ἦτο ἀνάλογος τῆς σπουδαιότητος τοῦ νεκροῦ καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν στοργῆς τῶν οἰκείων. Αὐστραλὸς τις πρὸς ἐνδειξιν τῆς πρὸς τὸν ἱεραπόστολον Σαλβάδον ἀγάπης, τῷ ὑπεσχέθη νὰ

σφάζῃ, ἂν ἀποθάνῃ, τοῦλάχιστον ἡμίσειαν δωδεκάδα συμπατριωτῶν του. Εἶναι δὲ τοῦτο, μεταξύ ἄλλων, ἐν τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἐπήνεγκεν εἰς τὸν κόσμον, οὐχὶ τὸ δόγμα περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ὅπερ βραδύτατα διεπλάσθη ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ συνειδήσει, ἀλλ' ἡ κοινοτάτη πάσαις ταῖς φυλαῖς δοξασία περὶ προσκαίρου ἐπιβιώσεως μετὰ θάνατον.

Οἱ Παπούαι καὶ οἱ Νεοκαληθόνιοι πιθανῶς δὲν συνειθίζουσι νὰ καίωσι τοὺς νεκροὺς. Ἄλλ' ἐξ ἐναντίας οἱ μὲν Παπούαι ἀποξηραίνουσι καὶ ταριχεύουσι τοὺς νεκροὺς, καὶ τοὺς φυλάττουσιν εἴτα ἐπιμελῶς ἐν ταῖς ἰδίαις κατοικίαις· τῶν δὲ Νεοκαληθονίων πατριαὶ τοῦτο θέτουσιν αὐτοὺς εἰς μέρη ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο ὠρισμένα, καὶ ἀφ' οὗ συντελεσθῆ ἢ σῆψις ἀνακομίζουσι τὰ ὄσῳ, καὶ θέτουσι ταῦτα εἰς κοιλότητας βράχων, ἢ εἰς μικρὰ ὑπόγια, ἐσκαμμένα ἐν μέσῳ δασῶν. Συχνότατα ὅμως θάπτουσι αὐτοὺς ἐν κοιμητηρίῳ ἰδιαιτέρῳ τῆς πατριάς, ὅπερ θεωρεῖται τόπος ἱερός (ταβοῦ). Ἄλλαι δὲ πατριαὶ τῶν Νεοκαληθονίων θάπτουσι μόνους τοὺς ἀρχηγούς αὐτῶν, τοὺς δὲ κοινούς νεκροὺς θέτουσιν ἐπὶ κλάδων δένδρων ἢ προσδένουσιν εἰς κορμούς δένδρων. Ἐν πάσῃ δὲ περιστάσει θέτουσιν ἢ ἐμπηγνύουσιν ἐν τῇ γῇ πλησίον τοῦ νεκροῦ πάντα τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὅποια ὑπολαμβάνουσι χρήσιμα ἢ ἀρεστὰ αὐτῷ, ὡς δόρατα, παραίας (κώπας), κοσμήματα καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ θάνατος ἀρχηγοῦ θεωρεῖται ἐν Νέᾳ Καληδονίᾳ ὡς δημοσία συμφορὰ, ἴσως δ' ἐπειδὴ καὶ ὁ πληθυσμὸς τῶν πατριῶν αὐξάνει δυσαναλόγως πρὸς τοὺς πόρους αὐτῶν, δυσχεραίνομένης τῆς συντηρήσεως αὐτῶν ἐκ τοῖς τοιαύτης αὐξήσεως, ὑποχρεοῦνται πάντες, ὡς αἰεὶ ἀποθνήσκει ἀρχηγός, πρὸς ἐκδήλωσιν θλίψεως νάπέχωσιν ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἢ ἓνα μῆνα τῶν συζυγικῶν σχέσεων. Ἡ τοιαύτη ἐκδήλωσις τοῦ πένθους εἶναι, βλέπετε, παντελῶς διάφορος τῶν ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς συνειθιζομένων. Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας ἢ ἄρσις τῆς ἀπαγορεύσεως πανηγυρίζεται διὰ μνημοσύνου εορτῆς.

Ἐκ πασῶν τῶν παρατηρήσεων τούτων καθίσταται πρόδηλον ὅτι οἱ Μελανήσιοι, καὶ αὐταὶ αἱ ὑποδέσσταται φυλαὶ ἐκ τούτων, πιστεύουσιν εἰς ἐπιβίωσιν τινὰ μετὰ θάνατον, καὶ ὅτι ὁ θάνατος τῶν οἰκείων διεγείρει αὐτοῖς, εἰς ἄλλους μὲν ἐπὶ μακρότερον, εἰς ἄλλους δ' ἐπὶ βραχύτερον χρόνον, αἰσθήματα στοργῆς ἢ ὠμότητος.

(Ch. Letourneau)

•• Π.

ΖΩΑ ΣΟΦΑ

ἑκτεθέντα ἐν Παρισίοις

Οἱ ἄνθρωποι ἐξεμεταλλεύθησαν πάντοτε τὴν νοημοσύνην τῶν ζώων διὰ τὰς δημοσίας διασσε-

δάσεις. Σοφοί κύνες παίζοντες δόμιον, πίθηκοι ἐνδεδυμένοι καὶ μεταχειριζόμενοι τὸ σάρωθρον ἢ ζιφομαχοῦντες ἢ ὑπηρετοῦντες, μεθ' ὅλην τὴν πρὸς τοῦτο ἀποστροφὴν των, καὶ καναρίνια ἐτι ῥιπτοῦντα τὰ χαρτία, ἀπὸ μακροῦ χρόνου συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν δημοσίων θαυμάτων. Αἱ τοιαῦται ἐκθέσεις δὲν εἶνε ἄνευ ἐνδιαφέροντος διὰ τοὺς θεατὰς, ἐφ' ᾧ καὶ ἐνομίσαμεν ὅτι εὐχαριστοῦμεν τὴν περιέργειαν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἀναφέροντες τὰ διάφορα γυμνάσματα, ἅτινα κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χειμῶνα ἐξετέλεσαν ἐν Παρισίαις διάφορα ζῶα ἐκγυμνασθέντα πρὸς τοῦτο. Ἐν τῷ Ἀμφιθεάτρῳ τοῦ βουλευδάρτου θαυματοποιὸς ἐπιτηδειότατος ἐξετέλει διάφορα γυμνάσια ὄρθιος ἐπὶ ἵππου τρέχοντος περὶ τὸ κέντρον. Ὁ θαυματοποιὸς οὗτος εἶχεν ἐκγυμνάσει περιστεράς κατὰ τρόπον ἀληθῶς ἐκτακτον. Ἀπέλυεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἀμφιθεάτρου δωδεκάδα περιστερῶν, αἵτινες ἵπταντο ἐλευθέρως περὶ τὸ κέντρον κατὰ μίαν ἢ ἄλλην διεύθυνσιν συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ θαυματοποιοῦ. Οὗτος ἐκράτει εἰς χεῖρας ζύλον ἐν εἴδει σταυροῦ, ἐφ' οὗ αἱ περιστεραὶ ἐκάθηντο προσκαλούμεναι ὑπ' αὐτοῦ ἰσταμένου ὄρθιος ἐπὶ τοῦ καλπάζοντος ἵππου του. Πλὴν τούτου ἕτερος γελωτοποιὸς διηύθυε χῆνας, αἵτινες ἐξετέλουν ἐλευθέρως πάντα τὰ γυμνάσια ἐκγεγυμνασμένου ἵππου, βηματίζουσαι, τριποδίζουσαι, καλπάζουσαι, ὑψοῦσαι τὸν δεξιὸν ἢ τὸν ἀριστερὸν πόδα, στρεφόμεναι περὶ τὸ κέντρον κατὰ μίαν ἢ ἄλλην διεύθυνσιν, καὶ πηδῶσαι ἄνωθεν τῶν φραγμῶν. Τὰ γυμνάσια ταῦτα ἐξετέλει ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ αὐτοῦ γελωτοποιοῦ καὶ μία ἔλαφος ἐν ἐλευθερίᾳ οὔσα, ἥτις πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπήδα καὶ διὰ στεφανῶν ἐκ χάρτου.

Ἄκρατον γέλωτα προεκάλεσεν ἡ ἐκθεσις ὑπὸ ἑτέρου γελωτοποιοῦ χοίρων γεγυμνασμένων ἐν ἄλλῳ τινὶ θεάτρῳ. Μέλας χοῖρος, ἐνδεδυμένος ὡς τροφός, καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὀπίσθιων ποδῶν του περιπατῶν, ὄθει ἐπὶ τῆς σιγηῆς μικρὰν ἀμαζαν, ἐν ἣ ἦτο μικρὸν χοιρίδιον ἐνδεδυμένον ὡς βρέφος. Ὁ γελωτοποιὸς ἐλάμβανεν εἴτα τὸ χοιρίδιον, καὶ ἀφῆρεν ἀπ' αὐτοῦ γοερῶς οἰμώζοντος τὰ σπάργανα, πρὸς τέρψιν μεγάλην τῶν θεατῶν, οἵτινες ἐγέλωλ θυρυβωδῶς. Ἐτερος χοῖρος ἐξετέλει κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ γελωτοποιοῦ πάντα τὰ γυμνάσια ἐλευθέρου ἵππου, ἐπήδα φραγμοὺς, μετέβαλλε στάσιν κτλ. Ἐν τέλει ἐπὶ τοῦ χοίρου τούτου φέροντος ἐρίππιον παρουσιάσθη ἀναβαίνων πίθηκος, φέρων ὑψηλὰ ὑποδήματα καὶ ἐνδεδυμένος ὡς ἄγγλος ἵπποδρόμος (jockey), ὅστις καλπάζων ἐπήδα διαφόρους φραγμοὺς.

Ὅποια θαύματα ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς ἐκ μέρους τῶν ἐκθετῶν τῶν ζῶων τούτων, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπέικουσι παθητικῶς εἰς τὸν φόβον γνωστῆς αὐτοῖς τιμωρίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν βασάνων ἐξαναγκάζουσι τὰ

πτωχὰ ταῦτα ζῶα νὰ ἐκτελῶσι γυμνάσια, εἰς ἃ οὐδὲν ἄρεσκονται. Περὶ τούτων, ὅταν ἐκτίθενται εἰς τὰ ἀμφιθέατρα ἢ τὰ θέατρα, δύναται τις νὰ εἰπῇ ὅτι ἔλεγεν ὁ Λαφονταῖν περὶ τοῦ χοίρου, τῆς αἰγῆς καὶ τοῦ προβάτου, πορευομένων εἰς τὴν ἀγοράν:

Ἐκεῖ δὲν ἐπορεύοντο πρὸς διασκέδασιν των.

Π

Ἡ ΝΕΡΑΪΔΑ MANNA

ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΑΡΑΟΗΣΙΣ.

Ἐκεῖ 'ς τὸ Νεραϊδὸσπηλο, 'ς τὴν ἀκροποταμῖ Π' ὄλο νὰ βγαίνουν τὰ νερά κατὰθολὰ θε νάειδες, Γιατὶ τὴν νύχτα μπαίνουνε καὶ λούζονται μὰ μὰ Ἀφρόπλαστιας Νεραΐδες,

Κάποιος λυράρης χωριανός, ἕναν παλῆθ καιρό, Για τὴ μεγάλη τέχνη του ἔλαχε τέτοια μοῖρα. Ὅταν ἐκείναις πιάνονταν τὴ νύκτα 'ς τὸ χορό, Νὰ παίη αὐτός τὴ λύρα.

Μὰ κίθε νύχτα ὁ δύστυχος περνῶντας ἀντικρὺ 'Σέ τόσαις ἔστωικιας μορφιας, ὄλαις ζωὴ καὶ νιάτα, Δὲ βάσταες κί ἀγάπησε μὰ ὀλόανθη μικρὴ, Νεραΐδα μαυρομμάτα.

Κινᾶ καὶ πάει 'ς ἐ μὰ γρηὰ τῆς χώρας γνωστικῖα Κι ἀρχίζει μὲ παράπονο τὸν πόνο του νὰ κλαίη. Μὰ κ' ἡ γρηὰ μαστόρισσα γι' ἀπόκρισι γλυκειὰ Τὸ γιατρικὸ τοῦ λέει:

«Τὴν νύχτα πὺ χορεύουνε μέσ' 'ς τὴ βαθειὰ σπηλιὰ Ἀρπὰς' τὴν ὄμορφη κυρά, ὀπῶχεις ἀγαπήση, Καὶ μὴν ἀφήσης τὰ χρυσὰ καὶ πλοῦσια της μαλλιὰ Πρὶν πετεινὸς λαλήση.»

...Ἀπ' τὰ μαλλιὰ τὴν ἄρπαξεν ὁ χωριανός κι' αὐτὴ Δισκόνι, σκύλα, σερπετό 'ς τὰ χερία του εἶχε γένη, Μὰ πετεινὸς σὰν ἀλήσε, κοπέλλα ζηλευτὴ Ἐς τὴν ἀγκαλιὰ του μένει.

Κι ὁ νιὸς τὴν ἴηρε σπῖτι του καὶ τοῦκανε παιδί... Μ' ἀπ' τὸν καῦμὸ δὲν ἀνοίετ' τὰ χεῖλη νὰ μιλήση. Καὶ πάλι πάει ὁ χωριανός ὡς τὴ γρηὰ νὰ δῆ Καὶ γνώμη νὰ ζητήση.

Τοῦ εἶπε ν' ἀνάη μὴ φωτιά 'ς τὸ φουρνὸ του καλὴ Κ' εὐθὺς ν' ἀρπάξῃ τὸ παιδί πῶς μέσα θὰ τὸ βάλῃ... Μὰ τί τὰ θέτεις; τῆς γρηὰς ἐτοῦτ' ἡ συμβουλή Δὲν τοῦβγε σὰν τὴν ἄλλη.

Γιατὶ σὰν μάνα πὺ ἦτανε ἡ ἀμοιρη νὰ ἰδῇ Πῶς τὸ μονάχο τῆς παιδί μὲσ' 'ς τὴ φωτιὰ πεταεῖ Σέρνει φωνὴ θεόρατη: «Μὴ, σκύλε, τὸ παιδί!» Καὶ τοῦ τάρπᾶ καὶ πάει.

Μὰ ἡ ἄλλαις δὲν τὴ θέλησαν νάρθῃ μέσ' 'ς τὴ σπηλιὰ. Γι' αὐτὸ ὅποιος πάει μεσάνυχτα τὴ στάμνα νὰ γεμίση Βλέπει νεραΐδα πὺ κρατεῖ παιδί 'ς τὴν ἀγκαλιὰ Καὶ κλαίει ἐμπρὸς 'ς τὴ βρῦσι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.